

**ПОЛОЖАЈ И УТИЦАЈ
ПОВЕРИЛАЦА
У ТОКУ ИЗРАДЕ И УСВАЈАЊА ПЛАНА
РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ**

**Тијана Петровић
Саветник за правне послове
Агенција за лиценцирање
стечајних управника**

новембар 2015. године

Увод

Предузећа која немају никакву пословну перспективу, а уједно су генератор неликвидности ширих размера, не би требало спашавати по сваку цену, ако то није у најбољем интересу већине поверилаца. План реорганизације који нема објективних шанси за успех би у том случају био само продужетак агоније и одлагање решења. Такву ситуацију можемо видети и код нас. Покушај да се нагомилан и огроман унутрашњи дуг између привредних субјеката смањи путем мултилатералног отписивања у основи је добар, али ако се ниво тог дуга после извесног времена врати опет на стари ниво, требало би узети у разматрање стечај као једину могућу алтернативу.

Мноштво мера економске, финансијске, правне и организационе природе пружа далеко већи број могућности и опција стечајном дужнику да изађе из кризе и задовољи своје повериоце на прихватљив начин. За то време могућа је преоријентација на нови производни и услужни програм, увођење савременијих трошковно рационалнијих технологија, проналажење бољих начина снабдевања, стварање ефикасније организационе структуре и многи други поступци чији је број ограничен само питањем - да ли су правно дозвољени?¹

Начин поравнања поверилаца са њиховим дужником, који се током свог пословања нашао у економским тешкоћама, регулисан је различитим одредбама стечајних закона који су се примењивали током правне историје Србије.

Наравно, Србија није колевка правне праксе оживљавања дужника, а та пракса је постојала и постоји у законодавствима многих правних поредака, с тим што је у Србији била и још увек је условљена историјским и економским околностима које су је уобличиле на сасвим посебан и јединствен начин.

Првобитно је, наиме, Законом о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, био установљен институт принудног поравнања дужника са својим повериоцима на начин да је инсолвентни дужник, код кога су испуњени услови за отварање стечајног поступка, могао пре покретања стечајног поступка, писменим путем, преко Суда, да предложи својим повериоцима закључење принудног поравнања, са могућношћу да је такав предлог могао да поднесе и било који поверилац, ако се са њим сагласи дужник. Након тога, Закон о стечајном поступку прописује институт реорганизације, као вид поравнања између поверилаца и њиховог дужника на начин да сам стечајни дужник, или стечајни управник, или повериоци који имају најмање 30% обезбеђених потраживања, или повериоци који имају најмање 30% необезбеђених потраживања или лица која имају најмање 30% капитала стечајног дужника могу поднети Суду план реорганизације у писменој форми. Данас, пак, имамо, актуелни Закон о стечају који, на неки начин представља комбинацију прва два Закона у погледу своја два реорганизациона института, и то:

- а) плана реорганизације који се подноси после отварања поступка стечаја и
- б) плана реорганизације који се подноси истовремено са подношењем предлога за отварање поступка стечаја.

Сам појам „реорганизација“, као релативно нов правни институт нашег стечајног права, уведен је Законом о стечајном поступку 2004. године и представља намирење поверилаца према усвојеном плану реорганизације редефинисањем дужничко поверилачких односа, статусним променама дужника или на други начин, предвиђен планом реорганизације, који води трајном економском опоравку стечајног дужника.

Одредбом члана 155. став 1. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) прописано је да се реорганизација спроводи ако се тиме

¹ *Владимир Малбашић, Реорганизација као мера за спречавање стечаја, Београд 2005. год.*

обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство, а посебно ако постоје економско оправдани услови за наставак дужниковог пословања.

Реорганизација се спроводи према Плану реорганизације који се сачињава у писаној форми.² План реорганизације се може поднети истовремено са предлогом за покретање стечајног поступка или након отварања стечајног поступка у складу са овим законом,³ искључиво у ситуацији када постоји неки од стечајних разлога.

Одредбом члана 155. став 4. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) прописано је, између осталог да, ако се план реорганизације подноси истовремено са предлогом за покретање стечајног поступка, његов назив се мења у унапред припремљени план реорганизације. У предлогу мора бити јасно назначено да се предлаже покретање стечајног поступка реорганизацијом у складу са УППР - ом.⁴

Разлози и моменат за опредељење поверилаца у правцу реорганизације

Моменат одлучивања поверилаца за правац у коме ће се стечајни поступак одвијати регулисан је роковима које прописује Закон о стечају.

ПР поднет у току стечајног поступка

Прво поверилачко рочиште, које се одржава најкасније у року од 40 дана од дана отварања стечајног поступка, је кључни моменат за повериоце у смислу одређивања даљег тока стечајног поступка, па је из тих разлога веома важно да стечајни управник, са пажњом доброг привредника, а у складу са Националним стандардом број 3, уз основне податке о стечајном дужнику да и опис првих мера и активности, прикаже сву постојећу имовину (познату) стечајног дужника, њен правни статус и потенцијалну тржишну вредност, укаже на могућност остварења одређених прихода, процени износ трошкова стечајног поступка и евидентира обавезе стечајног дужника, на основу којих параметара може дати опис очекиваног исхода за случај банкротства, а онда и мишљење о изводљивости реорганизације са закључком који садржи предлог о начину наставка стечаја. Повериоцима се на наведени начин пружа објективна могућност да оцене економску оправданост даљег одржавања дужника на тржишту. На основу расправе о извештају о економско финансијском положају стечајног дужника, и предлога стечајног управника, на поверилачком рочишту квалификована већина поверилаца (повериоци за чија потраживања се учини вероватним да износе више од 70% укупних потраживања) може изгласати банкротство и на тај начин определити даљи ток поступка.⁵

У случају да се на првом поверилачком рочишту не изгласа банкротство, овлашћени предлагачи, и то: стечајни дужник, стечајни управник, **разлучни повериоци који имају најмање 30% обезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, стечајни повериоци који имају најмање 30% необезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику**, као и лица која су власници најмање 30% капитала

² Члан 155. став 2. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

³ Члан 155. став 3. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

⁴ Члан 158. став 3. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

⁵ Члан 36. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

стечајног дужника,⁶ у року од 90 дана од дана отварања стечајног поступка (који није преклузиван) могу стечајном судији поднети план реорганизације стечајног дужника.

Продужење наведеног рока за 60 дана судија може одобрити у смислу члана 162. став 2. ЗС, а најдуже за још 60 дана, уз сагласност одбора поверилаца.

Врсте поверилаца и критеријуми за њихово разликовање у поступку реорганизације

Када се посматра аспект доспелости потраживања поверилаца у моменту подношења плана реорганизације, повериоци се могу разврстати у групу:

- **Поверилаца доспелих потраживања,**
- **Поверилаца недоспелих потраживања.**

На дан одржавања рочишта за разматрање плана реорганизације и гласање од стране поверилаца, пак, сва потраживања поверилаца се сматрају **доспелим**.

Уколико посматрамо да ли су потраживања поверилаца, по основу, висини, проценту и динамици намирења, обухваћена планом реорганизације, повериоци се могу разврстати у групу:

- **Поверилаца обухваћених планом,**
- **Поверилаца који нису обухваћени планом.**

Наведена подела показује се значајном са аспекта остваривања права поверилаца у оквиру поступка реорганизације или у оквиру парничног поступка, при чему треба разликовати ситуацију када је план реорганизације поднет у току стечајног поступка, од ситуације у којој је реч о УППР – у.

Према критеријуму да ли имају право гласа на рочишту за гласање за разматрање плана реорганизације и гласање од стране поверилаца, повериоци се деле на:

- **Повериоце који гласају, у коју групу спадају: стечајни и разлучни повериоци,**
- **Повериоце који не гласају, у коју групу спадају: заложни повериоци, повезана лица са стечајним дужником која чине посебну класу, као и повериоци чија потраживања према плану реорганизације треба да буду у потпуности измирена пре почетка примене плана реорганизације, који чине посебну класу (сматра се да је у тој класи план реорганизације усвојен).**

Заложни повериоци са новчаним потраживањем према трећим лицима

У стечајном поступку, као законом регулисаном начину колективног намирења поверилаца стечајног дужника, потраживања поверилаца могу бити различите природе. То узрокује и последицу да њихов положај може бити више или мање привилегован. Отуда се као најчешће присутна јавља

⁶ Члан 161. став 1. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

подела потраживања у стечајном поступку на обезбеђена и необезбеђена (потраживања поверилаца стечајне масе и стечајних поверилаца).⁷

Устаљено је схватање да су обезбеђени повериоци стечајног дужника имаоци права одвојеног намирења из стечајне масе до висине вредности заложене ствари. У стечајном поступку је, међутим, потребно истаћи разлику у статусу заложног повериоца, са једне стране, у односу на различне повериоце, који поред обезбеђења на имовини стечајног дужника, имају и доспело потраживање према њему, са друге стране.

Тако се у стечајном праву под “заложним повериоцем” подразумева лице које има заложно право на стварима и правима стечајног дужника о којима се воде јавне књиге или регистри, а нема истовремено и новчано потраживање према стечајном дужнику, које је наведеним правом обезбеђено. Они нису ни стечајни, ни различни повериоци и немају обавезу подношења пријаве. Законом о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) њихов положај је детаљније дефинисан. Наиме, исти су дужни да обавесте суд о постојању свог права у року за подношење пријава потраживања, са знаком износа потраживања према трећем лицу које је обезбеђено имовином стечајног дужника. Једина последица за заложне повериоце који наведено обавештење нису благовремено поднели је да ступају у поступак као странка у фази у којој су поднели обавештење о постојању свог заложног права.

Како дакле, оваквим законским решењем, заложни повериоци нису преклудирани у смислу рока за обавештење суда, поставља се питања момента када они губе својство заложног повериоца. У случају банкротства, реч је о моменту када постане правоснажно решење надлежног суда о брисању терета услед продаје имовине оптерећене заложним правом. Уколико, дакле, до тог момента заложни поверилац не обавести суд о свом праву, и поред чињенице да је исто уписано у јавне књиге, исти губи својство заложног повериоца.

У поступку реорганизације, пак, заложни поверилац има посебан положај, иако спада у групу поверилаца који не гласају о плану. Наиме, Закон о стечају, у члану 157. став 3. предвиђа да се не могу мењати или умањити права заложних поверилаца без њихове претходне сагласности. У плану реорганизације морају бити наведени правни послови на основу којих је засновано заложно право, висина обезбеђеног потраживања и доспелост у складу са закљученим правним послом. Заложни повериоци имају пресудан глас у случају умањења или измене њихових права када су у питању:

- Правни послови на основу којих су стекли залог, као и новчано потраживање према трећем лицу,
- Имаовина на којој имају заложно право

за било коју меру која се односи на те послове и ту имовину. У том смислу, решење којим се потврђује усвајање плана реорганизације мора се доставити непосредно заложном повериоцу, на које он има право жалбе.

Заложни повериоци стечајног дужника са потраживањем према трећим лицима не могу бити подносиоци плана реорганизације стечајног дужника.

Како постоје многа спорна питања у вези са положајем и „третманом“ заложног повериоца, новим изменама Закона о стечају требало би иста решити, а међу њима и питање: момента

⁷ В. Радовић, „Стечајни исплатни редови“, *Актуелна питања савременог законодавства, Будва, 2005, стр. 175.*

подношења обавештења, поступка у случају оспоравања самог заложног права или висине, права заложних поверилаца која су та права стекли унутар 60 дана од дана отварања стечајног поступка.⁸

Специфична ситуација постоји када поверилац има новчано потраживање према стечајном дужнику, а исто је обезбедио залогом на имовини трећег лица. Исти, дакле, има статус стечајног повериоца, али се његови интереси у односу на остале стечајне повериоце могу разликовати, те се може разматрати целисходност формирања посебне подкласе стечајних поверилаца када су исти у питању.⁹ Оваквим резоновањем оправдано се штите интереси овог повериоца, који сврставањем у посебну класу поверилаца може значајно да одлучује о предложеном плану реорганизације, а имајући у виду његову могућност да потраживање према стечајном дужнику намири из вредности ствари трећег лица које је служила као предмет обезбеђења.

Према критеријуму да ли су повериоцима у моменту гласања призната или оспорена, односно неиспитана потраживања, повериоце можемо груписати на:

- **Повериоце са признатим потраживањима,**
- **Повериоце са оспореним потраживањима,**
- **Повериоце чија потраживања нису испитана.**

Одредбама члана 165. став 1. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) је предвиђено да право гласа о плану реорганизације имају сви повериоци, сразмерно висини њихових потраживања, а у случају када је потраживање оспорено или неиспитано, стечајни судија ће извршити процену висине потраживања у сврху гласања. Члан 160. став 2. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) прописује да ће стечајни судија, на предлог заинтересованог лица или по предлогу привременог стечајног управника, извршити процену висине потраживања за потребе гласања преко овлашћеног стручног лица – проценитеља, која процена не може бити старија од 12 месеци.

Као спорно правно питање у периоду од дана отварања стечајног поступка до дана истека рока за подношење и усвајање плана реорганизације, може се појавити питање судбине парница, насталих у тренутку када стечајни поступак иде својим током, а пре него што је усвојен план реорганизације. Реч је о парницама које настају као последица оспоравања потраживања, било од стране стечајног управника, било од стране другог повериоца.

У случају када поверилац коме је оспорено потраживање у стечајном поступку покрене парницу, истом се, за износ оспореног потраживања планом реорганизације морају резервисати средства, предвидети поступак за измирење потраживања и временска динамика плаћања.

Међутим, спорним се показује поступање суда у ситуацији када је поверилац чије је потраживање стечајни управник признао покренуо парницу са тужбеним захтевом да се утврди да не постоји потраживање другог повериоца које је признао такође стечајни управник, а пре него што је тај поступак окончан, постало је правоснажно решење којим се усваја предложени план реорганизације. Усвајањем плана реорганизације, наиме, повериоци чија су потраживања призната у целости и који су сврстани у одређене класе поверилаца, имају извршну исправу, те се

⁸ Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању, редактор др Драгиша Слијепчевић, Београд 2015, Правни положај и намирне заложних поверилаца у стечају, Младен Николић, судија Привредног апелационог суда, страна 122

⁹ Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању, редактор др Драгиша Слијепчевић, Београд 2015, Намирне различних поверилаца у стечајном поступку, Душка Илић, судија Привредног апелационог суда, страна 104

претпоставља да немају више правног интереса да даље воде парницу захтевом да се утврди да не постоји потраживање другог повериоца. Међутим, пракса указује да наведени повериоци предлажу у наведеним случајевима прекид поступка, уз образложење да чекају исход окончања поступка реорганизације, односно да њихов интерес за вођење овакве парнице постоји јер реално постоји и могућност да план реорганизације не буде извршен.

У прилог неоснованости прекида поступка говоре одредбе Закона о парничном поступку, које таксативно наводе случајеве код којих је прекид поступка дозвољен/предвиђен. Међу наведеним прописаним случајевима – разлозима за прекид поступка налази се и наступање правних последица отварања поступка стечаја. Међутим, како је у конкретном случају реч о парницама које се иницирају након отварања стечајног поступка, а услед оспоравања потраживања, наведени разлог се не може применити. Други аргумент којим се неосновано руководе поједини судови приликом доношења решења о прекиду поступка јесте што исти потпуну реализацију усвојеног плана реорганизације сматрају претходним питањем у парницама којима се тражи да суд утврди да не постоји потраживање туженог повериоца. Наведени став се никако не може бранити, нарочито имајући у виду чињеницу:

1. да и у случају неизвршавања плана реорганизације (непоступање по плану или поступање супротно плану реорганизације и на тај начин битно угрожава његово спровођење), те доношења одлуке о поновном отварању стечајног поступка на предлог поверилаца, повериоци неће изгубити право на оспоравање потраживања других поверилаца и подношење тужбе, с обзиром да поновним покретањем стечајног поступка, чије последице наступају почетком дана истицања огласа о отварању поступка стечаја на огласној табли суда, почињу да теку сви рокови;
2. да је планом реорганизације, који има својство извршне исправе гарантовано да ће његово потраживање бити намирено, у пуном обиму и на начин који је предвиђен усвојеним планом, зависно од класе у коју је сврстан и независно од потраживања других поверилаца.

Из наведеног произлази да не постоји правни интерес за даље вођење наведених парница, те да је, уместо прекида поступка, једино законито и исправно доношење решења о одбачају тужбе. У супротном, дошло би до оштећења поверилаца чије потраживање је признао стечајни управник, а које оспоравају други повериоци у парници. Наиме, иста би у плану реорганизације, самим тим, постала условна потраживања – резервисана до окончања ПРЕКИНУТИХ парница којима се иста оспоравају. Тиме би се повредило и начело једнаког третмана и равноправности поверилаца из члана 4. Закона о стечају, те би ови повериоци били предмет злоупотребе процесних овлашћења тужиоца у смислу одредби ЗПП јер би се на тај начин пружала правна заштита једној страни, чији су интереси већ вишеструко заштићени одредбама ЗС.¹⁰

Релевантним са аспекта изложене поделе показује се и став Привредног апелационог суда са ХХИ Саветовања привредних судова Републике Србије на Златибору, у септембру 2013. године.

Наиме, одредбом члана 156. став 3. тачка 1. Закона о стечају је одређено да унапред припремљени план реорганизације, поред елемената из ст. 1. овог члана, садржи и одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживања других поверилаца његове класе.

Из садржине наведене одредбе произилази да се могућност подношења тужбе за остварење потраживања повериоца који није пријавио своје потраживање према стечајном дужнику у року предвиђеном чланом 111. став 5. Закона о стечају, односи само на поступак по предлогу за покретање стечаја уз подношење унапред припремљеног плана реорганизације, чије усвајање је потврђено решењем у смислу члана 160. став 3. Закона о стечају.

¹⁰ Билтен Републичког јавног правобранилаштва број 4/2012, Интермех, Београд

Уколико је план реорганизације поднет у току стечајног поступка, а у смислу члана 162. Закона о стечају и усвајање истог потврђено на основу члана 166. став 1. истог закона, повериоци су били дужни да пријаве своја потраживања у року предвиђеном чланом 111. Закона о стечају, па уколико то нису учинили, нису испуњени услови за подношење тужбе за потраживања која су доспела пре отварања стечајног поступка над стечајним дужником, а над којим је стечајни поступак обустављен услед усвајања плана реорганизације.

Примедбе поверилаца

Са аспекта могућности поверилаца да подносе примедбе у поступку реорганизације, значајном се показује и улога суда током поступка гласања о плану реорганизације, која се огледа у: процени од стране суда потраживања појединих поверилаца ради њиховог права гласа, могућности давања налога у погледу формирања додатних или посебне класе поверилаца, као и руковођењу и контроли самог поступка гласања.

Ако су поједини повериоци ставили примедбе због процене њихових потраживања од стране стечајног судије на рочишту или начина формирања класа, наведене примедбе ће суд ценити у образложењу решења којим потврђује усвајање плана или констатује да план није усвојен, али неће утицати на доношење самог решења.

Што се тиче примедби поверилаца на рачунање гласова у оквиру класа приликом гласања, односно да план није изгласан на начин како то прописује члан 165. став 9. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014), ове примедбе се могу изнети и након гласања, када стечајни судија цени да ли је план реорганизације прихваћен на прописан начин од стране свих класа, на који начин цени и изнете примедбе приликом доношења решења којим потврђује усвајање плана или констатује да план није усвојен.¹¹

Према критеријуму процентуалног учешћа потраживања поверилаца према стечајном дужнику у потраживањима класе којој припадају, повериоци се деле на:

- **Мањинске повериоце** и
- **Већинске повериоце (банке, кључни добављачи, држава).**

Повериоци чија су потраживања мања од 50% потраживања њихове класе чине мањинске повериоце. Ови повериоци се намирују на начин и под условима који су прихваћени од стране поверилаца са већинским учешћем у њиховој класи и у ситуацији да нису учествовали у гласању за такво намирење, односно план, или да су гласали против усвајања таквог плана. Самим тим, може се десити да се гласовима већине усвоји план реорганизације којим се повериоци у мањини стављају у неравноправан положај у односу на стање у коме би се нашли да је стечај окончан банкротством.

За разлику од Закона о стечају Републике Српске, Закон о стечају РС није предвидео заштиту мањинских поверилаца у поступку реорганизације, што треба узети у обзир при следећим изменама истог. Истина, они могу ставити примедбу на план реорганизације, али одлука о тој примедби није условљена постојањем законских претпоставки за оцену његове основаности - суд се бави питањем уредности плана, овлашћеним предлагачима, обавезним елементима плана и роковима. Према законском решењу Републике Српске, најкасније на рочишту за гласање о предложеном плану реорганизације, мањински поверилац може уложити приговор, уз услов да докаже да је

¹¹ Привредни апелациони суд – Питања и одговори – радни материјал са XX саветовања привредних судова Републике Србије, Златибор, септембар 2012 године

предложеним планом реорганизације стављен у лошији положај од оног у коме би се нашао да нема плана. Како је терет доказивања оваквог положаја на мањинском повериоцу, ни овај механизам, тј. институт приговора се не показује најадекватнијим.

Интенција нашег законодавца, дакле, треба да иде у правцу обезбеђења заштите права мањинских поверилаца, и то у смислу:

1. Одбачаја предложеног плана по службеној дужности или приговору/примедби оштећеног повериоца,
2. Оглашавања ништавим усвојеног плана реорганизације супротно начелу једнаког правног положаја свих припадника исте класе.

Одступање од тог правила може се допустити само уз изричиту сагласност поверилаца чија су права повређена планом реорганизације.

Поступак по приговору да је планом реорганизације мањинском повериоцу погоршан положај мора бити детаљно прописан у смислу одређивања објективних мерила и критеријума, чије постојање мора доказати сам предлагач плана. Он, наиме, мора пружити релевантне економске показатеље да се предложеним планом побољшава имовинско правни положај свим повериоцима, односно да се ниједном повериоцу против његове воље тај положај не погоршава у односу на онај у коме би се нашао у случају да се стечај оконча банкротством. Пресудна је свакако улога стечајног судије, који у поступку оцене уредности и допуштености предложеног плана реорганизације доноси решење са становишта законом прописаних критеријума за формирање поверилачких класа.¹²

Уколико се као критеријум посматра постојање услова за признање потраживања, разликујемо:

- **Повериоце са признатим потраживањем под одложним условом и**
- **Повериоце чије потраживања није условљено наступањем неизвесне чињенице.**

Значај наведеног разликовања огледа се у следећем. Наиме, поверилац са признатим потраживањем под одложним условом, под одређеним околностима, може гласати о Плану реорганизације у посебној класи у коју су разврстани разлучни повериоци, док поверилац са признатим потраживањем има право гласа без икаквих ограничења (изузев ако спада у групу заложних поверилаца, повезаних лица, односно поверилаца чије је намирење у целости предвиђено планом).

Наиме, поверилац који је закључио неки правни посао са стечајним дужником под одложним условом и који је то право обезбедио ручном залогом или хипотеком, ће имати својство повериоца на рочишту за гласање о Плану реорганизације, ако до дана гласања буде испуњен одложни услов.

Поверилац обезбеђеног условног потраживања стога нема статус повериоца, па ни разлучног повериоца, приликом гласања о Плану реорганизације, ако се до тог момента не оствари одложни услов.

С тим у вези је потребно истаћи да је фаза гласања о Плану реорганизације по својим процесноправним последицама изједначена са фазом главне деобе у поступку стечаја банкротством¹³, када се повериоцу чије је потраживање везано за одложни услов обезбеђују одговарајућа средства из стечајне масе, с тим да се потраживање везано за одложни услов гаси, ако

¹² *Заштита мањинских поверилаца у поступку реорганизације, Др Драгиша Слијепчевић, судија Уставног суда Србије, Правни информатор 10/2009, октобар 2009. године*

¹³ *Презентација и анализа судске праксе у вези реорганизације, Гордана Ајншилер Поповић, судија Привредног апелационог суда*

одложни услов не наступи до правоснажности решења о главној деоби стечајне масе, сходно члану 87. став 1. и 2. Закона о стечају.¹⁴

Права поверилаца

Међу најзначајнијим овлашћењима – правима поверилаца у поступку реорганизације потребно је указати на следећа:

- **Да буду предлагачи плана реорганизације** (разлучни повериоци који имају најмање 30% обезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику, стечајни повериоци који имају најмање 30% необезбеђених потраживања у односу на укупна потраживања према стечајном дужнику)¹⁵

У овим случајевима, поставља се питање како поступити, а не повредити економски интерес повериоца као потенцијалног предлагача плана реорганизације, који би планом реорганизације омогућио свим осталим повериоцима већи степен намирења и оздрављење дужника предвиђеним мерама економског опоравка. Поверилац, као потенцијални предлагач плана реорганизације, може имати исходовану првостепену пресуду у своју корист, по којој није донета другостепена одлука до дана истека рока за подношење плана реорганизације, због чега му је стечајни управник оспорио потраживање не желећи да прејудицира исход судског спора. Како је рок за подношење плана реорганизације преклузиван и износи укупно 150 дана од дана отварања поступка стечаја (у извесним случајевима и 210 дана), пропуштање оваквог тренутка и неприхватање таквог плана, односно приступањем одбацивању истог, води стечајног дужника у трајно банкротство уновчавањем имовине и намирењем поверилаца у не ретко малим процентима или незнатним процентима, а у међувремену, тај поверилац са оспореним потраживањем може успети у првостепеном поступку по тужби за утврђење оспореног потраживања или спор добити потврђивањем првостепене пресуде у своју корист.

Међутим, ситуацију може додатно компликовати чињеница да је у међувремену, до истека рока за подношење плана реорганизације од стране било ког овлашћеног лица, одржано поверилачко рочиште на коме није донета одлука о банкротству од стране поверилаца који имају више од 70% потраживања од укупних вероватних потраживања свих поверилаца. Разлози могу бити бројни, и то од неприступања поверилаца на рочиште, немогућност изгласавања банкротства због чињенице неиспуњености потребног процента вероватних потраживања, те усмене најаве потенцијалног подносиоца да је план реорганизације у изради. Нема дилеме да стечајни судија мора донети решење којим констатује да ће се стечајни поступак наставити банкротством у случају истека рока од 90 дана од дана отварања поступка стечаја, али је спорно да ли се такво решење може донети у случају уколико ниједан план реорганизације није предат суду у року од 90 дана, али је предат захтев за продужењем рока за доставу истог. Свакако, треба омогућити дужнику на све начине да дође до повољног решења са својим повериоцима у циљу избегавања банкротства уновчавањем имовине дужника ради намирења поверилаца и на крају његовим потпуним нестанком са привредне сцене. То значи да би требало одложити доношење решења о банкротству до истека

¹⁴ Наталија Пејић Кордић, судија Привредног суда у Београду, Неки аспекти института реорганизације указује да повериоци који имају условна потраживања не би могли гласати за усвајање плана реорганизације уколико до дана гласања за усвајање се тај одложни услов није претворио у безусловни, **и о томе није донето посебно решење стечајног судије.**

¹⁵ Члан 161. став 1. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

максималног рока за подношење плана реорганизације који износи у овом случају 150 дана од дана отварања стечаја, уколико предлог за продужење рока за доставу плана постоји.¹⁶

Питање од значаја је свакако питање ко све има право да предложи план реорганизације. Нека законодавства то право дају искључиво дужнику док су друге флексибилнија по том питању и то право дају свим странама. Могу се срести случајеви где једино дужник има право подношења плана пре или симултано са отварањем стечајног поступка, док након тога и повериоци могу да то учине. Такође, постоје одредбе које обавезују дужника да сарађује на изради плана заједно са повериоцима, као и што постоје случајеви када је стечајни управник једино овлашћен да у име дужника подноси план.¹⁷

Друго је питање колико су повериоци спремни и имају капацитета и интереса да предложе сопствена решења по питању реорганизације.

- **Да буду упознати са садржином плана пре гласања**

Учинити доступним план повериоцима значи да би обавештење о месту, времену и начину разгледања требало бити објављено, а то је по правилу увек била огласна табла суда. Међутим, нереално је очекивати од правно неуких странака да могу да дођу до такве информације, а и у случају да и изврше увид у план реорганизације, свакако би већини при разгледању требало обезбедити стручну помоћ ради разумевања суштине која би требало да се обезбеди од стране подносиоца плана реорганизације, јер би се у противном повериоци излагали трошку у вези ангажовања стручног лица.

Због свега тога би било неопходно да дужник односно оснивачи, или повериоци или стечајни управник организују место и време за давање потребних обавештења повериоцима у вези плана реорганизације.¹⁸

- **Да гласају у оквиру класа**, и то обичном већином укупних потраживања поверилаца у класи

Постоје и различита решења по питању квалификоване већине која потребна да би план био усвојен, како у квантитету тако и по квалитету. На једној страни су правила која захтевају да за план гласа већина поверилаца у оквиру једне класе, док друга захтевају да за план гласају повериоци који су власници више од половине укупне вредности потраживања у оквиру класе, а могућа су и решења која комбинују оба наведена правила. Неки системи захтевају и двотрећинску или неку другу квалификовану већину. Различите ситуације се јављају и по питању постизања потребне већине између различитих класа поверилаца, тако да је негде предвиђена апсолутна сагласност свих класа, негде се захтева само већинска подршка (на пример две од предвиђене три класе), а посебан проблем се јавља са постојањем посебних класа поверилаца (обезбеђени).

Пре рочишта за одлучивање односно гласање о плану треба одредити **ко има право гласа**. Наш закон то право даје стечајним и разлучним повериоцима, уз изузетке о којима је у досадашњем излагању било више речи. Исти такође предвиђа могућност писменог гласања (у одсуству), уз обавезу да гласачки листићи буду оверени потписом овлашћеног лица (члан 165. став 2. Закона о стечају). Када је у питању само гласање, исто се врши у оквиру класа поверилаца, а план је усвојен у једној класи ако су за њега гласали повериоци који имају обичну већину потраживања у односу на укупна потраживања поверилаца у тој класи (члан 165. став 10. Закона о стечају.). Ово је такозвани имовински принцип за одређивање квалификоване већине поверилаца. План је усвојен ако су га на прописан начин усвојиле све класе и ако је у складу са одредбама закона. Нека законодавства, пак, предвиђају да план буде потврђен и ако га не прихвате једна или највише две класе поверилаца, ако је план у свему другом сагласан са осталим одредбама закона. Нека, са друге стране, другачије уређују питање квалификоване већине за усвајање плана. Пре свега неопходно је да за план у свакој

¹⁶ Наталија Пејић Кордић, судија Привредног суда у Београду, Неки аспекти института реорганизације

¹⁷ Владимир Малбашић, Реорганизација као мера за спречавање стечаја, Београд 2005. год.

¹⁸ Наталија Пејић Кордић, судија Привредног суда у Београду, Неки аспекти института реорганизације

поверилачкој групи гласа већина поверилаца (персонални принцип). Следећи услов је да збир потраживања (имовински принцип) поверилаца који су гласали за план надмашује или да је двоструко већи од збира потраживања поверилаца који су гласали против плана.¹⁹

У нашем законодавству, пак, интересантним и нерешеним питањем се показује питање како би у плану реорганизације требало бити предвиђено да је класа намирена, односно која је гаранција тим повериоцима да ће бити намирени пре почетка примене плана реорганизације. То значи да би требало у плану реорганизације на детаљан начин изложити на који начин су повериоци измирени са доказима о измирењу дугова према њима, или о другим начинима на који су дугови престали. Исто тако, ради сигурности и отклањања било какве непредвиђене околности би требало увести неко средство обезбеђења повериоцима којима се обећава да ће бити намирени пре почетка примене плана реорганизације, будући да је њима гласање о плану реорганизације ускраћено, и исти на тај начин намерно или ненамерно могу бити оштећени, и њихова потраживања угрожена. Наравно, теоретски постоји решење да ти повериоци евентуално могу у извршном поступку остваривати своја права, будући да усвојени план реорганизације има снагу извршне исправе, али у том случају се отвара питање начина извршења и самог поступка, што све може довести усвојени план реорганизације у егзистенцијалну кризу, дезавуисати спроведени поступак од стране суда и угрозити осталим повериоцима њихова потраживања.²⁰

- **Да покрену поступак извршења** по основу плана реорганизације као извршне исправе и у складу са истим (у супротном извршење ће бити дозвољено само у делу који је у складу са планом, а за потраживања која прелазе усвојени план реорганизације, предлог ће бити одбијен, јер за тај део поверилац нема извршну исправу).
- **Да предложи банкрот** услед неизвршења плана (непоступања по усвојеном плану или поступања супротно плану реорганизације ако се тиме угрожава спровођење плана), који се има сматрати неуредним предлогом за покретање стечајног поступка.

У конкретном случају, судија ће наложити уређење предлога. Али решење о банкротству зависи од гласања поверилаца који имају више од 70% укупних потраживања на првом поверилачком рочишту. Уколико је, пак, исти издејствован на преваран или незаконит начин судија, по предлогу повериоца за покретање стечајног поступка, истим решењем ОТВАРА стечајни поступак и одређује да се исти спроводи банкротством уколико утврди да је испуњен овај разлог.²¹

- **Да покрену спор/поднесу тужбу** за обавезивање привредног субјекта у складу са планом реорганизације (у проценту), на начин и у роковима плана, **и то у случају да није у току стечаја пријавио своје потраживање и није обухваћен планом.**

Наиме, усвојени план реорганизације има снагу извршне исправе и сматра се новим уговором за измирење потраживања која су у њему наведена. Усвојени план реорганизације има дејство и према повериоцима који нису за њега гласали, као и према повериоцима који нису учествовали у усвајању наведеног плана, тако и према повериоцима чија потраживања наведеним планом нису обухваћена. Разлика између поверилаца чија су потраживања обухваћена планом и оних чија потраживања нису, није у начину и роковима, као и условима измирења потраживања, већ само у чињеници да план реорганизације за повериоце чија су потраживања обухваћена планом представља извршну исправу са тачно одређеном обавезом, док за повериоце чија потраживања

¹⁹ Владимир Малбашић, *Реорганизација као мера за спречавање стечаја*, Београд 2005. год.

²⁰ Наталија Пејић Кордић, *судија Привредног суда у Београду, Неки аспекти института реорганизације*

²¹ *Привредни апелациони суд, 21. саветовање судија привредних судова РС, Радни материјал, Златибор, 2013. године, Питања и одговори – Стечајни поступак, питање број 3*

нису обухваћена планом, план реорганизације представља могући оквир намирења, али не представља и извршну исправу јер не садржи њихово конкретно потраживање.²²

Међутим, постоји и став који инсистира на различитом решавању наведене проблематике – неподношења пријаве потраживања у стечајном поступку, код унапред припремљеног плана реорганизације, са једне стране, и плана реорганизације, поднетог у законском року, у току стечајног поступка, са друге стране. Наиме, УППР садржи, између осталих, и одредбу којом се одређује да ће потраживање повериоца које није обухваћено одредбама плана о намирењу поверилаца бити намирено на исти начин и под истим условима као потраживање других поверилаца његове класе. У таквој ситуацији, дакле, када је реч о УППР – у дозвољена је тужба повериоца који није пријавио своје потраживање према стечајном дужнику пре обуставе стечајног поступка услед усвајања УППРа. Уколико такво потраживање буде досуђено, реализоваће се на начин и под условима предвиђеним планом реорганизације за класу у коју би исто било сврстано. Уколико је, пак, план реорганизације поднет у току стечајног поступка, а у смислу члана 162. Закона о стечају, и усвајање истог потврђено, повериоци који нису пријавили своје потраживање у смислу члана 111. Закона о стечају, нису испунили услов за подношење тужбе за потраживања која су доспела пре отварања стечајног поступка над стечајним дужником, а над којим је стечајни поступак обустављен услед усвајања плана реорганизације.²³

Судија Уставног суда Србије, др Драгиша Слијепчевић, пак, инсистира на разликовању ситуације код подношења плана реорганизације у току стечајног поступка, од ситуације када се подноси УППР, са следећег аспекта. Наиме, када је поднет УППР, који као обавезан елемент сази одредбу да се његова правна декрета протежу и на повериоце који нису обухваћени планом, исти сматра да ће УППР бити непосредна извршна исправа за све такве повериоце чија су потраживања неспорна под условом изричитог признања субјекта реорганизације о неспорности основа и висине потраживања које није обухваћено планом (проширено дејство УППРа.). У супротном, код одбијања оваквог захтева, поверилац не може непосредно на основу УППР – а остварити своје потраживање, већ ће бити принуђен да поднесе тужбу за утврђење основа и висине свог потраживања, те ће се тек по правоснажности пресуде из тог спора моћи намирити у складу са УППР – ом.²⁴

Формирање класа

Питање и проблематика формирања класа у нашем законодавству, консултујући праксу, није до краја дефинисано, односно решено. И поред чињенице да је, поред обавезних класа, дозвољено формирање и алтернативних класа, те да број истих није законом ограничен, интереси свих поверилаца нису у потпуности заштићени. Даље излагање биће усмерено на идентификовање конкретне проблематике и предлагање потенцијалних решења исте.

С тим у вези, потребно је у првом реду навести да се гласање о Плану реорганизације врши у оквиру класа поверилаца. Потраживања поверилаца деле се најмање на класе по основу њихових разлучних права и права приоритета њихових потраживања према исплатним редовима, у складу са одредбама члана 165. став 3. Закона о стечају (тзв. „обавезне класе“). То значи да је најмањи број

²² Одговор утврђен на седници Одељења за привредне спорове Вишег трговинског суда од 5. и 25. октобра и 7. и 14. новембра 2006. године – приредио Влада Козар, судија Вишег трговинског суда у Београду

²³ Привредни апелациони суд, 21. саветовање судија привредних судова РС, Радни материјал, Златибор 2013. године

²⁴ Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању, редактор др Драгиша Б. Слијепчевић, Београд, 2015. године, Примена и неизвршење плана реорганизације, др Драгиша Слијепчевић

класа који се формира идентичан са исплатним редовима из члана 54. Закона о стечају, уз посебно формирану класу различитих поверилаца. Наведено је прописано из разлога што у оквиру исте класе не могу бити повериоци из различитих исплатних редова, због различитих интереса приликом гласања, везано за редослед намирења, а у погледу класе различитих поверилаца, обзиром на начин намирења њихових потраживања.

Са друге стране, имајући у виду суштинске и стварне карактеристике потраживања поверилаца, њихов статус и различите интересе приликом гласања, законодавац је предвидео/прописао могућност формирања алтернативних класа.

Легитимација за формирање класа

Закон о стечају је легитимацију за формирање класа поверио **предлагачу плана и судији**.

Стечајни судија може како **одобрити** формирање посебне класе, тако и **наложити** њено формирање.

Са једне стране посматрајући, административна класа може бити формирана из административних разлога ако постоји више од 200 потраживања чији износи појединачно не прелазе 20.000,00 динара, под условом да суд ОДОБРИ формирање такве класе.²⁵

Са друге стране, стечајни судија само у прописаним случајевима (изузети од општег правила) има овлашћење да НАЛОЖИ предлагачу Плана реорганизације формирање додатне или посебне класе поверилаца. Налог се даје у форми решења подносиоцу плана реорганизације да у том делу, у погледу поделе поверилаца на класе, измени, односно допуни предлог Плана реорганизације.

Такође, приликом формирања класа (мада и у другим фазама стечајног поступка), постоје могућности за остваривање различитих интереса повезаних лица, на које стечајни управник/ревизор мора указати приликом давања мишљења о његовој изводљивости (када СУ није подносилац плана). Раније законско решење, у циљу спречавања да повезана лица кроз процес формирања класа остварују своје интересе, предвиђало је у члану 165. став 5. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда) ДА СУД МОЖЕ НАЛОЖИТИ ФОРМИРАЊЕ ПОСЕБНЕ КЛАСЕ ПОВЕРИЛАЦА ако на основу достављених доказа утврди да су повериоци који имају више од 30% потраживања у оквиру једне од класа:

1. лица повезана са лицем које је контролни члан или акционар или поседује значајно учешће у капиталу стечајног дужника, у смислу закона којим се уређују привредна друштва,
2. правна лица у којима су лица из тачке 1. овог става директно или индиректно контролни чланови или акционари, односно поседују значајно учешће у капиталу, у смислу закона којим се уређују привредна друштва,
3. лица која са лицима из тачке 1 и 2 овог става делују заједно у смислу закона којим се уређују привредна друштва.

Решење наведене проблематике Закон о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014) превазилази тако што им ускраћује право гласа. Наиме, одредбама члана 165. став 7. поменутог закона предвиђено је да лица повезана са стечајним дужником, у смислу овог закона, осим лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита, чине посебну класу поверилаца и не гласају о плану реорганизације. Наиме, у највећем броју случајева подносилац плана реорганизације је сам стечајни дужник, односно власници капитала дужника, који управљају дужником преко органа управљања, а контролни су чланови

²⁵ Члан 165. став 8. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

поверилаца дужника, што значи да управљају и тим друштвима, који треба да гласају о плану реорганизације, па се ови повериоци налазе у сукобу интереса. Када би се истим омогућило гласање о плану, поднетом од стране њиховог контролног члана, а због процента потраживања би значајно утицали на ток гласања, претпоставка је да би план био усвојен, без могућности да остали повериоци одлучују.

У случају плана реорганизације поднетог у току стечајног поступка, потраживања повезаних лица намирују се на исти начин и под истим условима као потраживања из класе стечајних поверилаца према исплатном реду у који је разврстано њихово потраживање.²⁶

Разлучни поверилац и дилеме приликом формирања класе разлучних поверилаца

Да би се поверилац у стечајном поступку могао легитимисати као разлучни треба да буду испуњени следећи услови: поверилац мора према стечајном дужнику имати правноваљано потраживање; то потраживање мора бити обезбеђено правом залогe, правом ретенције, односно правом намирења; право залогe, ретенције или право намирења морају бити стечени на правноваљан начин и благовремено.²⁷

Спорним питањем приликом формирања посебних класа поверилаца ради гласања о предложеном плану реорганизације показује се питање може ли разлучни поверилац, који нема покриће у вредности имовине на којој има различно право бити распоређен у класу стечајних поверилаца? Ово нарочито имајући у виду да више разлучних поверилаца може бити уписано на истој имовини стечајног дужника са залагама различитих редова, а вредност имовине је мања од вредности свих обезбеђених уписаних потраживања/залога. У поступку реорганизације повериоци гласају у складу са природом и врстом свог потраживања према стечајном дужнику. Разлучни поверилац има право одвојеног намирења и он гласа о плану реорганизације са становишта повериоца који то право има, те му се исто не може одузети сврставањем у класу стечајних поверилаца без обзира што је његова залогa нижег реда.

Овде би се, дакле, основано могло поставити питање да ли разлучне повериоце који имају залогe различитих редова ваља сврстати у посебне класе, сагласно реду којем њихове залогe припадају. Ово стога јер се у пракси разлучни повериоци сврставају у исту класу.²⁸ Томе треба додати да је Изманама и допунама Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 83/2014), у члану 165. став 5. предвиђено овлашћење различног повериоца да по испуњењу одређених услова остварује право гласа у оквиру класе потраживања стечајних поверилаца.

Реч је о следећим условима:

- Постојање и достављање суду процене вредности оптерећене имовине, извршене од стране овлашћеног стручног лица, а за потребе процене вероватноће намирења његовог потраживања из оптерећене имовине,
- Изјашњерње привременог стечајног управника да се разлучни поверилац не може намирити из оптерећене имовине.²⁹

²⁶ Члан 165. став 7. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

²⁷ М. Велимировић, *Стечајно право*, Нови Сад, 2004, стр. 53. Слично: В. Митровић, *Стечајно право са нарочитим освртом на српско законодавство*, Београд, 1926, стр. 126.

²⁸ Привредни апелациони суд, 21. саветовање судија привредних судова РС, Радни материјал, Златибор 2013. године, Питања и одговори – стечајни поступак, питање број 32

²⁹ Члан 165. став 5. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014)

С тим у вези, потребно је указати на одредбе члана 165 став 4 и 5 Закона о стечају, за сврху остваривања права гласа различних поверилаца стечајни судија врши процену вероватноће намирења њиховог потраживања из оптерећене имовине. Разлучни поверилац је овлашћен да суду за потребе процене из става 4. овог члана достави процену вредности оптерећене имовине израђену од стране овлашћеног стручног лица (проценитеља). Суд може привременом стечајном управнику наложити и прибављање нове процене вредности те имовине од стране овлашћеног стручног лица (проценитеља) ангажованог од стране привременог стечајног управника о трошку предлагача плана. За износ потраживања који стечајни судија процени, на основу савесне и образложене оцене свих достављених процена и изјашњења привременог стечајног управника да се различни повериоци не могу намирити из оптерећене имовине, различни повериоци остварују право гласа у оквиру класе потраживања стечајних поверилаца у које је разврстано њихово потраживање.

По пријему плана реорганизације, стечајни судија, а након оцене да ли је измењени предлог плана дозвољен, уредан и потпун, цени и примедбе поверилаца поднете на предлог плана реорганизације у законом предвиђеном року. Процену вероватноће намирења потраживања различних поверилаца из оптерећене имовине, а ради остваривања права гласа, стечајни судија врши по захтеву различног повериоца. Налог за неопходне радње у циљу процене стечајни судија издаје закључком, а о сврставању потраживања различних поверилаца које се не може намирити из вредности оптерећене имовине у класе потраживања стечајних поверилаца одлучује закључком на рочишту за расправљање и гласање о плану реорганизације, против кога није дозвољена посебна жалба. У решењу којим се одлучује о плану реорганизације стечајни судија је дужан да наведе образложење оцене свих достављених процена и изјашњења привременог стечајног управника из којих је нашао да се различни повериоци не могу намирити из оптерећене имовине.³⁰

Разлучни поверилац у случају банкротства стечајног дужника је, у сваком случају, у другачијем положају у односу на стечајне повериоце, обзиром на природу свог права. Наиме, овај поверилац може очекивати да буде приоритетно намирен из вредности која се добије од продаје ствари на којој му је признато различно право. Овај, повлашћени статус, различни поверилац мора задржати и приликом изгласавања предложеног плана реорганизације и зато се морају изнаћи одређени механизми заштите интереса овог повериоца. Један механизам се већ може пронаћи у законским одредбама јер је чланом 165. ст. 3. Закона о стечају предвиђено да се потраживања поверилаца деле најмање на класе по основу њихових различних права и права приоритета њихових потраживања према исплатним редовима. На овај начин се остварује могућност заштите интереса различних повериоца у односу на стечајне повериоце стечајног дужника. У пракси постоје интенције предлагача планова реорганизација да формирањем класе различних поверилаца утичу на исход гласања о плану реорганизације. Наиме, неретко се дешава да предлагачи у оквиру класе различних поверилаца предвиде све повериоце који имају обезбеђено потраживање према стечајном дужнику. Тако, у ситуацији када је једна ствар стечајног дужника служила као предмет обезбеђења потраживања више различитих поверилаца, предлагачи у плану реорганизације предвиђају да сви ови повериоци чине класу различних поверилаца. Предлагачи планова реорганизације, обзиром на супростављене интересе различних поверилаца у стечају, ову околност и користе и на тај начин обезбеђују подршку у оквиру ове класе од оних различних поверилаца који се по редовном току ствари не би могли намирити као различни повериоци у банкротству стечајног дужника или се не би могли намирити у целости. Поред овога, честе су и злоупотребе од стране стечајног дужника који обезбеђује потраживања својих повезаних лица уписом заложног права на оним предметима

³⁰ *Саветовање на Златибору, септабар 2015. године, одговор на 85. питање*

(најчешће некретнинама) на којима већ постоји уписано заложно право у корист неког од поверилаца и на тај начин, предвиђајући планом реорганизације да су сви ти повериоци део класе различитих поверилаца, лако долази до усвајања предложеног плана у оквиру ове класе, а план реорганизације се сматра усвојеним у једној класи поверилаца ако су за план реорганиза ције гласали повериоци који имају обичну већину потраживања од укупних потраживања поверилаца у тој класи.³¹

Потребно је разликовати различите интересе поверилаца са признатим различитим правом на истој ствари стечајног дужника. Наиме, у ситуацији када је то једино средство обезбеђења доцнијег различитог повериоца, а стечајни дужник не поседује имовину из које се може очекивати намирење потраживања у значајнијем износу, овај поверилац има интерес да гласањем за план реорганизације оствари одређену корист коју не би остварио у случају банкротства стечајног дужника, и у тој ситуацији, овај поверилац се води искључиво сопственим интересима, не марећи за интересе поверилаца са приоритетним редом признатог различитог права. Међутим, у ситуацији када се планом предвиђа нека мера која значајно утиче на повериоца са различитим правом првог реда као што су отпуст дуга у одређеном износу или проценту или конверзија потраживања у капитал друштва, од значаја је препознати и заштитити интерес овог повериоца и дозволити му да значајније утиче на исход гласања. У случају да на некој ствари стечајног дужника постоје успостављена и призната различита права више поверилаца, њихов положај у банкротству је дефинисан максимумом „приор темпоре потиор иуре“. Ипак, "јаче право" се у том случају односи на прече право намирења "ранијег" различитог повериоца у односу на доцни јег. Међутим, правило "бржи у времену, јачи у праву" се аналогно односи и на случај када је предложен план реорганизације стечајног дужника. Заправо, у том случају ће се за сваког различитог повериоца проценити да ли се може основано очекивати, а с обзиром на фактичко стање ствари, да своје различито право оствари у случају продаје ствари на којој је оно успостављено. Пресудна околност приликом вршења ове процене ће бити тржишна вредност ствари над којом је успостављено различито право, а управо зато је пре гласања о плану реорганизације потребно утврдити њену тржишну вредност. Након добијања податка о тржишној вредности ствари, а у случају постојања више различитих права, потребно утврдити за које од различитих поверилаца се може основано очекивати да ће намирити сопствено потраживање из њене вредности, а имајући у виду признато право првенства. Заправо, од свих различитих поверилаца који имају обезбеђено потраживање на истој ствари стечајног дужника, морају се издвојити они који заиста могу очекивати намирење из вредности те ствари, од оних за које се то не може очекивати, а све то у односу на тржишну вредност предмета различитог права. Следствено наведеном, потребно је да предлагач плана реор ганизације предвиди две класе различитих поверилаца - класу оних различитих поверилаца за које се може очекивати да ће своје обезбеђено потраживање намирити из вредности ствари стечајног дужника која је предмет различитог права и класу оних различитих поверилаца за које се не може очекивати да ће своје обезбеђено потраживање намирити из вредности ствари стечајног дужника која је предмет различитог права. На тај начин долази се до правилне примене правила приор темпоре потиор иуре и приликом гласања за план реорганизације.³²

На овакав начин се оправдано штите интереси повериоца који је први стекао право на основу којег му је признато различито право у стечајном поступку стечајног дужника, обзиром да је интерес овог повериоца битно различит од интереса доцнијих поверилаца који имају признато различито право на истој ствари стечајног дужника. Ипак, требало би бити опрезан, јер свакако заштита овог

³¹ Члан 165. став 10. Закона о стечају

³² Михајло Живковић, Заштита различитог повериоца од неповољног плана реорганизације, Правни информатор, децембар 2012. године

повериоца не сме онемогућити остале различне повериоце да штите сопствене интересе приликом гласања и да у битном одређују да ли ће план бити усвојен или не.

Приоритет класа поверилаца и намирење преко номиналног износа потраживања - место

Одредбама члана 168. и 169. Закона о стечају прописан је приоритет – првенство намирења поверилаца више класе у односу на повериоце ниже класе, и то како до износа којим се у потпуности намирују њихова права, тако и када је у питању намирење у износу већем од номиналног износа њиховог првобитног потраживања, као накнада за продужење рокова исплате.

Отварање поступка стечаја након неуспеле реорганизација

Ставом 6 члана 11 Закона о стечају је прописано да непоступање по усвојеном плану реорганизације постоји када стечајни дужник не поступа по плану реорганизације или поступа супротно плану реорганизације на начин којим се битно угрожава спровођење плана реорганизације. У ситуацији када је отворен нов стечајни поступак над дужником, а услед непоступања по усвојеном плану реорганизације, повериоци су при поновном пријављивању потраживања везани за основ и висину свог потраживања из претходног плана реорганизације. Повериоци могу увећати потраживања за законску затезну камату на главни дуг када је нов стечајни поступак отворен јер потраживања нису исплаћена у роковима предвиђеним планом. Такође, повериоци могу пријавити и потраживања која су доспела након усвајања плана реорганизације. Повериоци који су на име свог потраживања примили одређена новчана средства у складу са планом реорганизације, пријављују ненамирени део потраживања. Стечајни управник би могао покренути парнични поступак само у случају да је повериоцу исплаћено нешто мимо плана реорганизације (пре доспелости или више него што је предвиђено планом).³³

Пореска управа као поверилац

Предлог плана реорганизације, односно УППР мора бити, сходно члану 163. став 2. тачка 2. Закона о стечају, у складу са другим прописом, односно, када је у питању пореска управа, као поверилац, у складу са Законом о пореском поступку и администрацији ("Службени гласник РС", бр. 80/02, 84/02 - исправка, 23/03 - исправка, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05 - др. закон, 62/06 - др. закон, 61/07, 20/09, 72/09 - др. закон, 53/10, 101/11, 2/12 - исправка, 93/12, 47/13, 108/13, 68/14, 105/14). У супротном, исти ће стечајни судија, по службеној дужности или по предлогу заинтересованог лица, одбацити. На такав план реорганизације, пореска управа као поверилац неће дати сагласност.

Конкретно, када су у питању мере реализације плана реорганизације: отпуст дуга и педвиђање отплате у ратама, конверзија и одустајање од заложног права, репрограм, Пореска управа, као поверилац, ће поступати у својим одлукама у складу са ЗППА.

Одредбом члана 74а став 1. ЗППА прописано је да надлежни орган може (изузетно од члана 73. став 4 истог закона), на захтев пореског обвезника за давање сагласности на предложени план реорганизације у смислу закона којим се уређује стечај, дати сагласност за одлагање плаћања дугованог пореза, чије је измиривање саставни део тог плана, у једнаким ратама до 60 месеци, уз могућност коришћења одложеног плаћања за првих 12 месеци.

³³ Саветовање судија Привредног суда, Златибор, септембар 2015. године, питања број 91 и 92

Имајући изложено у виду, показује се целисходним, с обзиром на критеријуме за формирање додатних класа у смислу члана 165. став 6. тачка 1. Закона о стечају („Сл. Гласник РС“ бр. 104/2009, 99/2011, 71/2012 (Одлука Уставног суда), 83/2014), односно суштинску карактеристику пореског потраживања, формирање посебне класе у коју би било сврстано пореско потраживање. Овоме треба додати и чињеницу да је пореско потраживање јавноправног карактера, да није дозвољен отпис пореског потраживања, да је јасно уређен начин намирења путем репрограма, да не постоји могућност уговарања висине и стопе камате.

У случају да дужник не измири обавезу сагласно усвојеном УППР тј. Плану реорганизације, Пореска управа ће започети поступак принудне наплате пореског потраживања сагласно правилима пореског поступка.³⁴

Јемац платац и јемац

Регресни, односно супдисижарни поверилац је солидарни садужник стечајног дужника – јемац платац, који је измирио обавезу стечајног дужника према његовом повериоцу и по основу права регреса на име персоналне суброгације има право да потражује то регресно потраживање од стечајног дужника. Регресни поверилац, па чак и ако му је условно признато регресно потраживање, има право да гласа о плану реорганизације, односно унапред припремљеном плану реорганизације, уколико је до рочишта за гласање о истом измирио обавезу стечајног дужника према његовом повериоцу. Уколико то није случај, исти о плану неће гласати, већ ће то учинити поверилац стечајног дужника у својству стечајног повериоца коме није измирено потраживање.³⁵

Интересантним се показује питање да ли повериоци којима је у стечајном поступку над стечајним дужником, у коме је правоснажно потврђено усвајање плана реорганизације, признато потраживање и исти су обухваћени планом реорганизације могу од јемца стечајног дужника захтевати наплату и користити средства обезбеђења ради наплате новчаних потраживања која имају према стечајном дужнику? Наиме, потраживање повериоца од јемца и од главног дужника треба посматрати самостално. Јемац и главни дужник одговарају солидарно до висине укупне обавезе. Сваки од њих може, у смислу члана 414. став 2. ЗОО дугovati са другим роком испуњења и под другим условима. У конкретној ситуацији поверилац пристаје на промену начина, износа и рокова испуњења обавезе само према главном дужнику, који је у реорганизацији, док остали јемци, као солидарни дужници одговарају и даље за целу обавезу, с тим што би се у ситуацији када би се поверилац намирио од стечајног дужника у складу са условима из плана реорганизације, за тај износ би се солидарни дужник – јемац ослободио обавезе.³⁶

Закључак

Новије стечајно законодавство представља важан корак ка приближавању светским стандардима и стварању савремених тржишних услова.

³⁴ Порески третман стечаја и намирење пореског потраживања у стечајном поступку (план реорганизације и УППР), Мира Станојевић, Београд, 2015. год.

³⁵ Новине и спорна питања у примени закона о приватизацији, стечају и осигурању, редактор др Драгиша Б. Слијепчевић, Београд, 2015. Године, Намирење регресних потраживања солидарних садужника и јемца стечајног дужника, Јован Јовановић, судија Привредног апелационог суда, страна 124-138

³⁶ Привредни апелациони суд, 21. саветовање судија привредних судова РС, Рдни материјал, Златибор 2013. године

Акцент на сагледавању предности института реорганизације у односу на институт банкротства, поред законодавца, дају и највише инстанце државног апарата које препознају његов значај нарочито код привредних субјеката који су у последњем кругу, након неуспеле приватизације, остали без модалитета заштите своје импозантне имовине. Исте, наиме, сугеришу да привредна друштва, код којих, по правилу постоји неки од разлога за покретање стечајног поступка, покушају, путем института УППР – а или ПР, да задрже и одрже правни субјективитет, производњу, репутацију и своје запослене (УППР). Самим тим, улога и утицај поверилаца добијају на још већем значају у односу на њихово „место“ у случају банкротства.

Надоградња правног института реорганизације је свакако нужна, нарочито имајући у виду спорна питања која су се у пракси појавила, међу којима и она који се тичу поверилаца који нису обухваћени планом реорганизације, заложних поверилаца, мањинских поверилаца и њихове заштите, правног дејства и судбине неизвршеног плана реорганизације.